

La Coordinadora d'ONG Solidàries és un col·lectiu format per més de 60 entitats que enguany ha complert els seus primers 25 anys d'existència. Si bé en els seus començaments estava formada bàsicament per comitès d'agermanament amb poblacions d'Amèrica Llatina i associacions pacifistes i de defensa dels drets humans, al llarg d'aquests anys s'hi han anat incorporant organitzacions i temes com les migracions, el gènere i el medi ambient.

Els dos puntals de la Coordinadora, i de les seves entitats, són, per una banda, la cooperació pel desenvolupament i, per l'altra, l'educació per al desenvolupament, i és des d'aquests àmbits que hem anat treballant la temàtica mediambiental. Això vol dir que s'han dut a terme projectes a diversos indrets d'Amèrica Llatina i d'Àfrica alhora que campanyes i actes de sensibilització a les comarques gironines, la majoria de les vegades denunciant agressions mediambientals que es produeixen en aquells països i que, a més de vulnerar la natura, causen la mort i el desplaçament forçat de poblacions senceres.

Algunes d'aquestes denúncies es van recollir en un llibret editat l'any 2016 en motiu del Dia Mundial contra la pobresa. Hi havia el testimoni de les 30.000 víctimes de la irresponsabilitat de Chevron-Texaco a l'Amazònia equatoriana. Entre 1964 i 1992, aquesta empresa va incomplir les normes mínimes mediambientals que s'exigeixen a qualsevol petroliera i va vessar 63 milions de litres de petroli a l'ecosistema a més de cremar 6 milions i mig de metres cúbics de gas a l'aire lliure. Això va provocar una alta toxicitat de les terres agrícoles que ha derivat en una pobresa extrema a més de moltes malalties causades per aquesta contaminació –cutànies, estomacals, càncer-. Malgrat que els tribunals equatorians van condemnar l'empresa a pagar una indemnització de 9 milions i mig de dòlars aquesta s'ha negat a pagar.

Una mica més al nord, a Guatemala, ens alertaven dels danys que provoquen les plantacions de palma africana. En aquest cas –com succeeix també amb altres conreus com la soja conreada per fabricar bio dièsel-, l'ús continuat de productes químics per abonar el terreny, fumigar les plantes i processar el producte han causat la contaminació de rius i aqüífers. Mort massiva de peixos, destrucció de la biodiversitat o pèrdua accelerada d'aigua per al consum humà en són algunes de les conseqüències. Cal afegir també les amenaces que reben, per part de les multinacionals, les famílies camperoles per tal que abandonin les seves terres i la reducció de terrenys de conreu destinats a la producció d'aliments.

Una situació que es reproduïx de manera molt significativa a diversos països africans, com Senegal, on grans multinacionals europees i asiàtiques estableixen amb els estats contractes de compra de grans extensions de terra per dedicar-les a monocultius (o lloguer a molt llarg termini, com ara 25.000 hectàrees durant 100 anys). Uns contractes que es fan a esquenes de les persones que històricament han treballat aquelles terres, les quals no tenen dret a dir-hi res. Aquestes persones a més de perdre les terres que suposaven la seva base alimentària i d'ingressos econòmics troben com a única sortida laboral treballar com a peó agrícola a la seva pròpia terra per a les multinacionals estrangeres, essent les úniques alternatives la immigració cap a la capital o Europa. Les pràctiques de les multinacionals estrangeres suposen un empobriment de la terra i de la població, així com un atac a la sobirania alimentària d'aquests països.

Continuant a Àfrica es denunciava, també, el greu problema de deforestació que pateix Moçambic, un país amb una gran diversitat de boscos que corren el perill de desaparèixer a no ser que es prenguin mesures concretes, urgents i radicals. Les principals causes d'aquesta situació és la tala il·legal, l'escassa o inexistent fiscalització, la il·legalitat en tots els nivells i la corrupció generalitzada alimentada per una "demanda insaciable de fusta" per part d'empreses xineses (el 50% de tota la fusta transportada de Moçambic a Xina és il·legal). Entre 2007 i 2012 l'explotació il·legal va créixer un 88% i es van perdre 219 mil hectàrees. També s'estima que al 2012 es van tallar 900.000 metres cúbics per consum domèstic i mercats internacionals, quantitat que excedia àmpliament els 320.000 de tall llicenciat per aquell mateix any. Els últims anys hi ha hagut un augment de plantacions d'arbres exòtics sota el lema de "reforestació del país". Això, tanmateix, ha ocasionat diversos problemes amb les comunitats locals degut principalment a la usurpació de les terres.

Si ens movem cap a l'est, sense deixar el continent africà, ens trobem amb els problemes que origina la mineria, sobretot la del coltan –aquest mineral necessari per al funcionament dels nostres mòbils, tàblets, ordinadors...- a la República Democràtica del Congo. Els majors impactes, a més dels conflictes interns causats pel control d'aquests recursos, són la degradació del medi ambient (contaminació d'aqüífers i emissions de CO2), el desequilibri dels ecosistemes i l'escalfament global provocats per l'activitat minera. Moltes comunitats es veuen desplaçades, es perden mitjans de subsistència, es produeix una militarització per protegir les mines, es destrueixen comunitats d'indígenes i els països del Sud continuen depenent econòmicament dels del Nord. S'agreuja la pobresa i augmenten les desigualtats socials.

Però del Sud no només ens vénen males notícies sinó propostes interessants de les quals tenim molt a aprendre. La primera dècada d'aquest segle, l'Equador i Bolívia van reformar les seves constitucions en les quals s'inclouïa el tema mediambiental. Mentre que l'equatoriana reconeix la natura com a titular de dret, la boliviana establí que totes les persones, tan actuals com futures, tenen dret a un medi ambient saludable, protegit i equilibrat.

I a nivell d'activisme social ens arribava l'Agenda Llatinoamericana plena de textos que ens animen a analitzar la situació i a actuar per revertir-la. Així ens trobem que en l'edició del 2010 el lema que plantejava era "Salvem-nos amb el planeta" generant un primer debat ecològic que reprenia set anys més tard amb "Ecologisme integral. Reconvertir-ho tot" en la qual introduïa temes tan nous i interessants com l'ecofeminisme.

Les ONGD també treballem els temes mediambientals i trobem molt útil i necessari poder col·laborar –com avui estem fent- amb les entitats ecologistes i ambientalistes . Junts podem fer més feina i fer-la millor! I ens alegra que l'Agència Catalana de Cooperació també ho entengui així. Esperem que d'aquesta "Diagnosi del sector de la cooperació al desenvolupament en matèria de sostenibilitat, medi ambient i canvi climàtic" que està elaborant en puguin sorgir iniciatives que ens permetin millorar els nostres projectes en el camp mediambiental arreu del món.

I, per acabar, no em vull estar de recordar aquell refrany indi que diu "La Terra no és una herència dels nostres pares, sinó un préstec dels nostres fills". Si no tenim una mirada llarga no serem a temps de revertir aquesta situació que ens du a un punt i final.

Girona, 20 de setembre de 2019